

Sopimusrakenne kaudelle 2017–2020 ja luonnos korkeakoululaitoksen yhteisiksi tavoitteiksi

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN JA XXX YLIOPISTON VÄLINEN SOPIMUS VUOSILLE 2017–2020 (tavoitteet eivät vielä lopullisia, täsmentyvät valmisteluprosessin aikana!)

1. YLEISTÄ

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja yliopisto ovat yliopistolain (558/2009) 48 §:n 1 momentin nojalla sopineet yliopiston toiminnalle asetettavista tavoitteista. Sopimuksessa asetetut tavoitteet on johdettu hallitusohjelmasta, hallituksen toimintasuunnitelmasta sekä muista eduskunnan ja valtioneuvoston korkeakouluille asettamista strategisista tavoitteista.

2. KORKEAKOULULAITOKSEN YHTEISET TAVOITTEET JA KORKEAKOULUKOHTAISET TOIMENPITEET

Tavoitetila 2025

Suomalainen - nykyistä laadukkaampi, kansainvälisempi, vaikuttavampi ja tehokkaampi - korkeakoululaitos on vuonna 2025 kansainvälisesti kilpailukykyinen, mahdollistaa korkeaan osaamiseen perustuvan suomalaisen yhteiskunnan uudistumisen ja tuottaa osaamista globaalien ongelmien ratkaisemiseen. Korkeakoulut ja tiedelaitokset ottavat toiminnassaan ennakoivasti huomioon toimintaympäristön muutokset, kuten digitalisaation.

Suomalaiset yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat vahvoja ja kilpailukykyisiä toimijoita erityisesti eurooppalaisella korkeakoulu- ja tutkimusalueella. Korkeakoululaitos muodostuu kansainvälisesti korkeatasoisista, omille vahvuusalueilleen profiloituneista yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Näiden osaaminen täydentää toisiaan siten, että yhteiskunnan ja työelämän erilaiset tarpeet tulevat katetuiksi. Korkeakoulujen toiminnassa korostuvat sivistystehtävä, yhteiskuntavastuu ja vaikuttavuus, kestävä kehityksen periaatteet ja eettinen toimintatapa. Laatua on vahvistettu digitalisaatiota hyödyntämällä sekä koulutusta ja tutkimusta modernisoimalla. Opintopolkuja on joustavoitettu, tieto on avointa ja infrastruktuurit yhteiskäytössä. Suomeen muodostuu tutkimuksen huipulla toimivia yliopistoja ja kaikissa yliopistoissa on kansainväliselle tasolle yltäviä tutkimusaloja. Ammattikorkeakoulujen vahvistuva tki-toiminta tukee entistä vahvemmin opetusta ja luo edellytyksiä pk-yritysten ja palvelujen uudistumiselle.

Suomen hyvinvoinnin, sivistyksen ja kilpailukyyn vahvistamiseksi korkeakoulut tukevat ennakoivasti yhteiskunnan, kulttuurin ja työelämän uudistumista ja turvaavat korkeakoulutetun työvoiman saatavuuden. Korkeakoulut vahvistavat osaamisellaan eri toimijoita yhdistäviä alue- ja alakohtaisia innovaatio- ja osaamiskeskittymiä. Nämä edistävät alueiden omiin vahvuuksiin ja kilpailuetuihin perustuvaa älykästä erikoistumista sekä uusien kasvualojen vahvistumista. Samalla hyödynnetään alueiden osaamispotentiaali korkeakoulujen toiminnan kehittämisessä.

Korkeakoulut vahvistavat vaikuttavuuttaan erityisesti lisäämällä osaamisen ja tutkimustulosten laajempaa hyödyntämistä, kaupallistamista ja osaamisen vientiä sekä elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia sekä yrittäjyysvalmiuksia ja –edellytyksiä. Korkeakoulut avaavat laajasti tutkimuksen tuloksia.

Vahvat korkeakouluyksiköt osaamisen uudistajina

Korkeakoulut jatkavat alakohtaista ja alojen välistä toiminnallista ja rakenteellista kehittämistä osaamisen kokoamiseksi ja epätarkoituksenmukaisten päällekkäisyyksien purkamiseksi. Korkeakoulut profiloituvat, selkeyttävät ja tiivistävät yhteistyötä ja työnjakoa niin keskenään kuin tutkimuslaitosten kanssa opetuksessa, tutkimuksessa, tukipalveluissa, rakenteissa ja infrastruktuureissa. Kansalliset ja kansainväliset strategiset kumppanuudet vahvistavat valittuja profiileja. Korkeakoulut keskittävät voimavaroja harvempiin, vaikuttavampiin ja taloudelliselta kantokyvyltään aiempaa vahvempiin toiminnallisiin yksiköihin.

Korkeakoulukohtainen toimenpide:

Osaamisen vahvistamiseksi ja resurssien käytön tehostamiseksi korkeakoulu (*esim. tekemillään uudistuksilla..... opetuksessa, tutkimuksessa, hallinto- ja tukipalveluissa, rakenteissa ja infrastruktuureissa*)

Kansallisesti ja kansainvälisesti verkottamalla... (*mitä saadaan aikaan/ missä toimissa esim. yhteisestä edustautumisesta valituissa maissa (tarve: opiskelija/tutkijarekrytointi, strategiset kumppanit, yritys yhteistyö)*)

Korkeakoulu vahvistaa vaikuttavuuttaanja kehittää sen seurantaan (*miten mitataan*)

[OHJE: Sopimukseen sisällytettävistä korkeakoulujen toimenpiteistä tulee ilmetä strategiasta ja korkeakoulujen keskinäisistä profiilitarkennuksista sekä kansainvälisistä kumppanuuksista seuraavat merkittävimmät rakenteelliset uudistukset sopimuskaudella ja niiden ajoittuminen. OKM:lle toimitettavaan tausta-aineistoon sisällytetään alustava yksityiskohtaisempi kuvaus tavoitetilaa johtavista toimenpiteistä sekä näiden henkilöstövaikutuksista ja resurssikohdennuksista. Tässä ja muissa korkeakoulukohtaisissa kohdissa odotetaan tavoitteiden sijaan esityksiä toimenpiteiksi. Näitä ei välttämättä ole kaikilla korkeakouluilla kaikkiin alakhtiin.]

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee ohjauksellaan ja rahoituksellaan yhteistyön vahvistumista ja uusien toimintatapojen kehittämistä sekä poistaa koulutus- ja tutkimusyhteistyötä haittaavia lainsäädännöllisiä ja muita esteitä yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa.

Laadukkaasta koulutuksesta nopeammin työelämään

Korkeakoulut nostavat koulutuksen laatua yhteistyötä lisäämällä sekä uudistamalla koulutussisältöjä, opetusmenetelmiä ja oppimisympäristöjä. Korkeakoulut hyödyntävät digitalisaation tuomia uusia mahdollisuuksia täysimääräisesti. Korkeakoulut tukevat mahdollisuuksien tasa-arvoa lisäämällä joustavia opiskelumahdollisuuksia. Korkeakoulut lisäävät koulutuksen ja työelämän yhteistyötä tutkintokoulutuksessa ja muussa koulutuksessa ja edistävät tutkintojen suorittamista tavoiteajassa kaikilla tutkintotasolla. Korkeakoulut lisäävät yhteistyötään toisen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa korkeakouluopintoihin siirtymisen nopeuttamiseksi.

Korkeakoulukohtainen toimenpide: Korkeakoulu vahvistaa koulutuksen laatua... *esim. koulutuksen opiskelijakeskeisyyttä/opiskelijoiden sitoutumista opintoihin, opetusmenetelmien modernisoimista, tutkimuksen ja koulutuksen yhteyden vahvistamista sekä vuorovaikutuksen tiivistämistä työelämän kanssa.*

Korkeakoulu edistää... *esim. opiskelijavalintojen kehittämistä, tutkintojen kehittämistä, kolmannen lukukauden hyödyntämistä/ympäri vuotista opiskelua, koulutuksen kansainvälisyyttä ja työelämän rinnalla tapahtuvan kouluttautumisen vahvistamista.*

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää kehittämisohjelman digitalisaation edistämiseksi sekä yhteistyössä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa opettajankoulutuksen kehittämisohjelman.

Tutkimuksella ja innovaatiotoiminnalla vaikuttavuutta, kilpailukykyä ja hyvinvointia

Korkeakoulut luovat tutkimuslaitosten kanssa pitkäjänteisesti yhteisiä tutkimusympäristöjä, joilla on edellytykset menestyä kansainvälisessä ja monitieteisessä toimintaympäristössä. Korkeakoulut lisäävät kansallista osaamispääomaa mm. avoimen tieteen ja tutkimuksen sekä käyttäjälähtöisen kehittämistoiminnan toimenpitein.

Korkeakoulut kokoavat tutkimusrahoitusasiantuntijoita ja kehittävät toimintatapojaan siten, että niillä on paremmat edellytykset hankkia laadullisesti kilpailtua täydentävää rahoitusta strategiansa ja profiilinsa mukaiseen tutkimustyöhön ja taiteellisen toimintaan.

Korkeakoulut vahvistavat yhteistyötä erityisesti elinkeinoelämän kanssa ja kokoavat sitä tukevaa osaamistaan tutkimustulosten ja innovaatioiden kaupallistamiseksi. Korkeakoulut tukevat uusia lupaavia tutkimusaloja sekä kansainvälisen huipun tuntumassa kehittyviä tutkimussuuntia. Korkeakoulut ovat sitoutuneet avoimeen toimintakulttuuriin ja avoimen tieteen käytänteisiin kaikilla organisaation tasoilla.

Korkeakoulukohtainen toimenpide:

Korkeakoulu..... tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan ja taiteellisen toiminnan tulosten ja osaamisen hyödyntämiseksi sekä innovaatioiden kaupallistamiseksi (esim. tätä tukevan osaamisen kokoaminen korkeakoulun sisällä/verkostoista).

Korkeakoulu.... täydentävän rahoituksen hakemista profiilinsa mukaisten strategisten painopistealojen vahvistamiseksi. (esim. prosessit kytkien korkeakoulun strategiaan, verkostot)

Yhteiskuntavastuulliset ja vaikuttavat korkeakoulut varmistavat ja seuraavat (esim. hyvän tieteellisen ja taiteellisen käytännön ja sekä eettisten toimintaperiaatteiden noudattaminen tutkimustoiminnassa).

Korkeakoulu tekee nostaakseen avoimen tieteen toimintatapansa tasolle.... (kypsyystaso1-5).

Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa Suomen Akatemiaa tukemaan korkeakoulujen profiloitumista ja tutkijanuria, koordinoimaan kansallista tutkimusinfrastruktuuripolitiikkaa sekä kehittämään rahoittamansa tutkimuksen ja oman toimintansa vaikuttavuuden indikaattoreita tiedepoliittisen päätöksenteon tueksi. Ministeriö tiivistää yhteistyötä muiden hallinnonalojen ja tutkimusjärjestelmän muiden rahoittajaorganisaatioiden kanssa tutkimusrahoituskäytänteiden ja tutkimusjärjestelmän vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Ministeriö ottaa rahoituksen kohdentamisessa ja muussa ohjauksessaan huomioon vahvojen osaamiskeskittymien tukemisen sekä osaamisen ja tutkimustulosten laajemman hyödyntämisen.

Korkeakouluyhteisö voimavarana

Korkeakoulut arvioivat ja kehittävät suunnitelmallisesti johtamista ja asiantuntijatyön edellytyksiä kaikilla organisaatiotasolla. Korkeakoulut toteuttavat hyvää ja avointa henkilöstöpolitiikkaa sekä ottavat työhyvinvoinnin tarkastelussa käyttöön yhtenäisen ja vertailukelpoisen työvälineen. Korkeakoulut edistävät tasa-arvoa ja moniarvoisuutta henkilöstöpolitiikassaan sekä perustehtäviensä sisältöjen kehittämisen kautta. Korkeakoulut vahvistavat osaamistaan henkilöstön osaamisen kehittämisen ja verkostoitumisen ohella kansainvälisiä henkilökuntarekrytointeja lisäämällä sekä hyödyntämällä myös kotimaisten ja kansainvälisten opiskelijoiden osaamista. Kulttuurista monimuotoisuutta hyödynnetään voimavarana, mutta samanaikaisesti korkeakoulu ottaa merkittävän roolin toiminta-alueensa kulttuurisen monimuotoisuuden vahvistamisessa.

Korkeakoulut kuulevat ja sitouttavat henkilöstöä ja opiskelijoita johtamis-, organisaatio- tai muiden uudistusten varhaisessa vaiheessa, siten että korkeakouluyhteisön jäsenet voivat vaikuttaa ja ottaa vastuuta muutoksista. Korkeakoulut hyödyntävät opiskelija- ja henkilöstöpalauttejärjestelmiä sekä digitalisaation mahdollisuuksia toimintakulttuurin ja käytäntöjen kehittämisessä.

Korkeakoulukohtainen toimenpide:.....

3. YLIOPISTON TEHTÄVÄ, PROFIILI JA PAINOALAT

Tehtävä ja profiili

Yliopiston tehtävä ja profiili...

[OHJE: Tehtävä ja profiili kirjoitetaan korkeakoulun strategian pohjalta siitä lähtökohdasta, kuinka korkeakoulu erottuu ja asemoituu osana kansallista korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmää ja kansainvälisesti, millaisena toimijana korkeakoulu näkyy ja haluaa viestiä itsestään potentiaalisille strategisille kumppaneille, rahoittajatahoille ja alumneille. Lähtökohtaisesti tavoitteet ulottuvat vuoteen 2020, mutta korkeakoululla voi olla myös pidemmän aikavälin visio välivaiheineen.

Korkeakoulun tehtävässä ja profiilissa voi painottua eri tavalla tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta, tutkintoon johtava koulutus, taiteellinen toiminta, elinikäinen oppiminen tai osaamisen hyödyntämisen muodot ja aluetoiminta.

Profiloituminen edellyttää korkeakoulun toiminnan suuntaamista ja valintoja/poisvalintoja, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten aktiivista keskinäistä yhteistyötä ja työnjakoa sekä kansallista ja kansainvälistä vuorovaikutusta muiden toimijoiden kanssa.]

Vahvuusalat ja uudet, nousevat alat

Yliopisto on määritellyt keskeisiksi vahvuusaloikseen.....

[OHJE: Vahvuusalat vahvistavat valittua strategiaa ja konkretisoivat korkeakoulun valitsemaa profiilia, joten niitä voi olla vain muutama ja ne eivät voi kattaa korkeakoulun koko toimintaa. Nämä voivat kuitenkin olla monialaisia, ilmiöpohjaisia ja verkottuneita kokonaisuuksia.

Korkeakoulun strategian toimeenpanosuunnitelmasta on ilmevä Vahvuusalojen ja uusien, nousevien alojen lisäresursointisuunnitelma/-toimenpiteet ja niiden ajoitus esimerkiksi ulkoisen rahoituksen lisäämistavoitteet (eri rahoittajatahojen merkitys), strategiset kumppanuudet/ keskeiset yhteistyötahot.]

4. TUTKINTOTAVOITTEET

Tavoitteet	Toteuma 2015	Tavoite 2017–2020 keskimäärin
Ylemmät korkeakoulututkinnot: • Kasvatusalat • Taiteet ja kulttuurialat sekä humanistiset alat • Yhteiskuntatieteet ja palvelualat • Liiketalous, hallinto ja oikeustieteet • Luonnontieteet • Tietojenkäsittely ja tietoliikenneliikenne sekä tekniikan alat • Maatalous- ja metsätieteelliset alat • Hammaslääketiede • Lääketiede • Terveys- ja hyvinvointialat		
Yliopistokohtaiset tavoitteet: • Tohtorin tutkinnot • Alemmat korkeakoulututkinnot		

[Sopimuksissa ei aseteta tavoitteita enää ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrälle ja vaihto-opiskelijoiden määrälle. Myöskään tunnuslukutavoitteita ei aseteta, mutta nämä ovat osa ministeriön tilasto- ja talousseurantaa sekä palautemenettelyä. Sopimuksissa ei aseteta strategian seurantaindikaattoreita, mutta nämä ovat suositeltavia korkeakoulun omassa seurannassa.]

Ylempien kk-tutkintojen tavoitteita täydennetään tarvittaessa seuraavilla tekstiosuuksilla:

”Yliopiston strategia, korkeakoulujen välinen työnjako ja korkeakoulutettujen koulutustarpeen ennakoinnin tulokset huomioon ottaen yliopisto vuoden 2015 pysyvään koulutustarjontaansa nähden:

- *lisää ylempään kk-tutkintoon johtavaa koulutustarjontaansa erityisesti xxx alalla (esim. psykologia) / xxx koulutusta (esim. sosiaalityö)*
- *luopuu / vähentää ylempään kk-tutkintoon johtavaa koulutustarjontaansa erityisesti xxx alalla/ xxx koulutusta*

”Opettajatarpeet huomioon ottaen yliopisto lisää xxx koulutusta ja vähentää xxx koulutusta (vain opettajankoulutusryhmät, joissa edellytetään muutosta edelliseen vuoteen, volyymillisäys/-vähennys yleisellä tasolla)”

5. RAHOITUS

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää yliopistolle perusrahoitusta yliopistolaisissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi yliopistolain (558/2009) 49§:n, yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen (770/2009) 5, 6 ja 7 §:n ja yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (182/2012) perusteella yhteensä XXX euroa momentilta 29.40.50 seuraavasti:

- a) Laskennallisin perustein määräytyvään perusrahoitukseen XXX euroa.

Yliopiston valtakunnallisina tehtävinä on otettu huomioon XXXXXXXX. Perusrahoitukseen sisältyy vuosittain yhteensä XXX euroa (rahoitustaso vuonna 2017) kauden 2017–2020 valtakunnallisten tehtävien perusteella.

Strategiarahoitusta kohdennetaan yliopiston strategian mukaiseen toimintaan XXX euroa/v vuosina 2017–2020 ottaen huomioon sopimuksessa nimetyt strategisen kehittämisen toimenpiteet ja niiden ajoittuminen sekä XXX toimenpiteet/kohteet.

- b) Yliopiston valtionrahoitukseen sisältyy vuonna 2017 lisäksi

XXX euroa yliopistolain (558/2009) mukaista rahoitusta laskennallisin perustein määräytyvään perusrahoituksen ulkopuolella.

Arvonlisäverolain (1501/1993) 39 §:ssä ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus yliopistoille aiheutuneista kustannuksista yhteensä XXX euroa.

Myönnettyä rahoitusta ei käytetä elinkeinotoiminnan tukemiseen.

6. RAPORTOINTI

Yliopisto raportoi toiminnastaan tilinpäätöksessä ja siihen kuuluvassa toimintakertomuksessa sekä vuosittaisessa erillisraportissa sopimuksen tavoitteiden ja korkeakoulun strategian toteuttamisen keskeisten toimenpiteiden toteutumisesta. Yliopisto myös perustelee mahdolliset poikkeamat sovittujen tavoitteiden toteutumisessa tai toimenpiteiden ajoituksessa. Rahoituksen käytöstä raportoidaan yliopistojen taloushallinnon koodiston mukaisesti. Yliopisto informoi ennakoivasti, vuosiraportoinnin ulkopuolella ministeriötä rakenteellisista uudistuksista, joilla on merkittäviä henkilöstövaikutuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa sopimuskauden aikana vuosittain, että korkeakoulu on käynnistänyt tai edennyt sopimuksen mukaisissa toimenpiteissä. Mahdollisissa ongelmatilanteissa OKM käy vuosittain alkusyksystä tarkentavan keskustelun korkeakoulun kanssa aiemmin päätetyn strategiarahoituksen tason tarkistamiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi sopimuksen toteutumista ministeriön kirjallisessa palautteessa, ohjaukseen liittyvien korkeakouluvierailujen yhteydessä ja osana vuotuista tilastoseurantaa.

ALLEKIRJOITUKSET

Tätä sopimusta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle.

LIITTEET

(Kansalliskirjastoa koskeva liite Helsingin yliopiston sopimukseen kaudelle 2017 – 2020 (HY))